

Motion till riksdagen
2012/13:N210

av **Kent Persson m.fl. (V)**

Aktiv näringspolitik för ett starkare innovationsklimat

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning.....	3
4	Det behövs en innovationspolitik	3
5	Vänsterpartiets förslag	4
5.1	Kapitalförsörjning	4
5.2	Offentlig upphandling	5
5.2.1	Innovativ upphandling	5
5.3	Exportstöd för små och medelstora företag	6
5.4	Stöd till industriella utvecklingscentra	6
5.5	Utveckla samverkansprogrammen	7
5.6	Stärk Rises	7

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag till konsolidering av statens verksamhet i fråga om kapitalförsörjning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa avdrag för forskning och utveckling (FoU) för små och medelstora företag.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Tillväxtverket ska läggas ned.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till innovativ upphandling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om exportstöd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utveckling av IUC Sverige (industriella utvecklingscentrum) och dess verksamhet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktning och finansiering av Vinnovas strategiska innovationsprogram.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktning och resursförstärkning av holdingbolaget RISE.

¹ Yrkande 2 hänvisat till SkU.

3 Inledning

För Vänsterpartiet är arbetet för full sysselsättning centralt. Frågan är dock var de nya jobben ska utvecklas i den globaliserade ekonomin och hur framtidens välfärd och välstånd ska byggas. Det är Vänsterpartiets övertygelse att det inte är genom lägre löner och sämre villkor på arbetsmarknaden som framtiden jobb skapas i Sverige. Vi vill i stället att vårt land ska utvecklas genom innovationer och nytänkande som omsätts i nya produkter eller tjänster. Då kan Sverige stå starkt, nå målet om full sysselsättning och utvecklas som en kunskapsdriven nation.

Den kris som världsekonomin fortfarande genomgår har i grunden ändrat den globala finansiella kartan. Folkrika länder i öst och syd ökar snabbt sin betydelse i världsekonomin. Kina är störst på varuexport och är, enligt OECD (Kinarapport 2010), på väg att gå om USA också i värdet av varutillverkning.

Sverige är på många sätt unikt med sin lilla hemmamarknad och de stora internationella exportföretagen. Exportens andel av BNP uppgår i dag till ca 50 procent. Det mesta av Sveriges varuexport går emellertid fortfarande till Europa (ca 70 procent), samtidigt som varuexporten till Kina är relativt blygsam (drygt 3 procent). Positivt för Sveriges export är att de länder vi exporterar mest till – Tyskland och Norge – står sig relativt starka i västvärldens pågående finansiella kris.

Svensk forskning och utveckling är på ytan stark, men vi är mycket beroende av en handfull globala företags FoU (forskning och utveckling). Skulle dessa fallera eller flytta mer av sin forskning utomlands visar sig svagheter relativt omgående. Ett annat bekymmer är att vi i förhållande till andra länder sakta tappar marknadsandelar på exportmarknaden och att de stora svenska globala företagen nu huvudsakligen ökar antalet anställda utanför Sveriges gränser.

4 Det behövs en innovationspolitik

Det tilltagande globala konkurrenstrycket tvingar Sverige att snabbt ställa om till innovationsdriven tillväxt. Det andra gör billigare och ibland bättre måste vi möta med högre kunskapsinnehåll, resurseffektivare produktion samt en produktion av varor och tjänster som utgår från våra samhällsutmaningar. Vinnova sammanfattar utmaningen på följande sätt:

Det vi idag i Sverige lever på att sälja till omvärlden har i morgon någon annan gjort billigare och kanske även bättre. Vi har ingen medfödd flytväst – om vi slutar simma, sjunker vi.

Omställningen av ekonomin måste ske i ett nytt ekonomiskt landskap, där klimatutmaningen och den växande befolkningen utgör både hot och möjligheter. I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde och lägre resursförbrukning allt viktigare. Samverkan mellan företag

Fel! Okänt namn på

(enskilda och i kluster), universitet och högskolor, forskningsinstitut och myndigheter är av yttersta vikt för att få en verksamhet som inte bara styrs av kortsiktiga vinstmotiv. Det arbetet kommer att behöva intensifieras och fördjupas, samtidigt som industrin måste tillämpa mer innovationsfrämjande och kretsloppsanpassade arbetssätt.

Många länder har skapat nationella innovationsstrategier, vilka bygger på ett brett stöd i de berörda staterna. Vi anser att Sverige också behöver en innovationsstrategi. För att möjliggöra denna krävs en aktiv näringspolitik med ett antal komponenter som vi redovisar i den följande framställningen.

5 Vänsterpartiets förslag

5.1 Kapitalförsörjning

För ett dynamiskt näringsliv är en väl fungerande kapitalförsörjning av avgörande betydelse. I Sverige finns det såväl privata som offentliga aktörer inom kapitalförsörjningen. Generellt sett råder det ingen brist på utvecklingskapital utan det som framför allt saknas är mer av samordning och renodling av de statliga myndigheternas och bolagens verksamheter.

Flera europeiska länder har samlat sitt ägande i statliga investeringsfonder för att möta konkurrensen från de framväxande ekonomierna och för att skydda den inhemska industrin. I Sverige möts sådana förslag med att politisk inblandning stör marknadsmekanismerna. I en globaliserad värld kan inte staten förhålla sig passiv och stillasittande se på hur andra länders statligt kontrollerade bolag agerar på världsmarknaden. Sverige saknar emellertid en långsiktig strategi för det statliga riskkapitalet och för hur AP-fondernas kapital ska användas.

Flera utredningar, bl.a. en rapport från McKinsey, har noterat att det finns vissa branschmässiga och geografiska inlåsningsområden som behöver rättas till. En annan brist är att det saknas kapital i de riktigt tidiga faserna av ett företags utveckling – det som brukar benämnas som ”dödens dal”. Inte sällan uppstår konkurrens mellan olika statliga aktörers insatser, vilket knappast är kostnadseffektivt. Sammantaget innebär detta ett slöseri med offentliga medel samtidigt som risken för inlåsnings effekter är uppenbar. Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet följande:

- ? Att Innovationsbron, Almi Företagspartner AB och Inlandsinnovation förs ihop till en ny organisation med uppgift att stimulera kapitalförsörjningen i de riktigt tidiga faserna. Regeringen bör få i uppdrag att utreda formerna för en sådan sammanslagning.
- ? Att ett avdrag för forskning och utveckling (FoU) införs för små och medelstora företag.
- ? Att Tillväxtverket läggs ned och resurser och arbetsuppgifter förs till andra statliga myndigheter, bolag och regionala myndigheter. Regeringen bör få i uppdrag att utreda formerna för dessa förändringar.

Dessa förslag bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Offentlig upphandling

Det är de små och medelstora företagen som under 2000-talet har stått för den största ökningen av antalet anställda. En stor del av dessa har kommit till i tjänstesektorn och andra sektorer med låg miljöpåverkan. För att påverka småföretagssektorn positivt under den ekonomiska krisen måste t.ex. den offentliga upphandlingen förbättras och också förstärkas i grön riktning.

Vänsterpartiet anser att lagen om offentlig upphandling (LOU) måste förändras. I väntan på en stor revision av lagen tar vi här upp några problem som berör de små och medelstora företagen. Offentliga behov av varor och tjänster har stor och ibland avgörande betydelse för utvecklingen av nya marknader för varor och tjänster. Det har också stor betydelse för utvecklingen av redan befintliga marknader. Politiska beslut och myndigheters förverkligande av dessa har följaktligen stor betydelse för företags och entreprenörers innovationslusta. Ett klassiskt exempel på detta är dåvarande Televerkets krav på nya telefonitjänster som var avgörande för dåvarande LM Ericssons expansion både tekniskt och ekonomiskt.

Den offentliga sektorn upphandlar tjänster och varor och gör investeringar för ca 600 miljarder kronor årligen. Förutom den svenska marknaden finns även en europeisk marknad för LOU och detta innebär stora affärsmöjligheter för landets företag.

Ju fler anställda ett företag har, desto vanligare är det att de lämnar anbud i offentliga upphandlingar. I en studie från Nutek/Tillväxtverket visar det sig att endast 12 procent av småföretagen lämnar anbud i offentliga upphandlingar. Många småföretag anser att administrationen är ett stort hinder för att delta i anbudsförfarandet vid offentlig upphandling. Det största problemet upplevs vara förfrågningsunderlaget och dess utformning. Samtidigt ska det, för att motverka svartarbete och osund konkurrens, finnas krav på kollektivavtal vid all offentlig upphandling. Med tanke på komplexiteten i samband med offentlig upphandling kan det vara nödvändigt med en särskild utbildning för de personer inom offentliga sektorn som ska upphandla. Det är viktigt att de villkor och krav som ställs i förfrågningsunderlaget står i proportion till kontraktets storlek.

5.2.1 Innovativ upphandling

Innovativ upphandling innebär att det i en upphandling finns krav på teknik-innehåll och teknikutveckling som erfordrar en viss FoU-insats. Den offentliga upphandlingen måste bli strategiskt innovationsorienterad – både för produkter och för tjänster.

Ofta hörs påståendet att särskild riktad upphandling skulle strida mot EU:s konkurrensregler. Utredningen om Innovationsupphandling visar dock att möjligheter finns i betydligt större omfattning än vad regeringen medger.

Fel! Okänt namn på

Kommissionen säger i sitt meddelande ”Att driva på innovation för att få offentliga tjänster av hög kvalitet i Europa (KOM(2007) 799)” att om FoU upphandlas i konkurrens är det möjligt att skapa former där offentlig sektor aktivt kan söka innovationer inom ramen för statsstödsreglerna.

Vinnova har föreslagit att offentliga innovationsupphandlingar för miljö, energi, hälsa, säkerhet, it och telekom ges en kraftfull statlig stimulans genom särskilt stöd för att minska riskerna för enskilda statliga myndigheter, lands-ting och kommuner i deras upphandlingsprocesser, och som kan hämma upphandlingar av innovativa lösningar. Detta tänkande ligger helt i linje med Vänsterpartiets politik på detta område. Offentliga aktörer kan på så sätt använda sin upphandling för att driva utvecklingen framåt när det gäller FoU, innovationer och teknikutveckling. 50 miljoner kronor per år bör avsättas till Vinnova för detta stöd. En förbättring enligt ovan vad gäller innovativ upphandling bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Exportstöd för små och medelstora företag

För små och medelstora företag som vill växa är exportmarknaden många gånger svåråtkomlig. Företagen saknar ofta de verktyg som behövs för att ta sig ut på mässor i utlandet, till enskilda företag och länder. Här kan staten fylla en viktig uppgift och gör även så till viss del. Exportrådet har dock slagit larm om att Sverige är på väg att hamna på efterkälken i förhållande till konkurrerande länder på de nya marknader som öppnat sig under de senaste decennierna, t.ex. Kina, Indien och Brasilien.

De stora företagen dominerar fortfarande i Sverige, vilket gör landet sårbart. De små- och mellanstora företagen står för en tredjedel av all export, men de exporterar i stor utsträckning till nära och traditionella marknader. Vi menar att stora ansträngningar måste göras för att öka exporten, särskilt med tanke på den ekonomiska krisen. För att åstadkomma detta bör Exportrådets verksamhet förstärkas. Möjligheten till ökad aktivitet för de regionala exportrådgivarna måste stärkas över hela landet. Utbildningen av exportsäljare på universitet och högskolor måste förstärkas. Vad det handlar om är att statens och näringslivets samarbete på exportområdet måste förbättras. Därför bör 25 miljoner kronor avsättas till exportfrämjande åtgärder för perioden 2013–2015. En förbättring enligt vad som anförs ovan vad gäller exportstöd bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4 Stöd till industriella utvecklingscentra

Industriella utvecklingscentra (IUC) kan vara ett viktigt komplement särskilt på mindre industriorter för utveckling i innovativ riktning.

IUC Sverige är en verksamhet som tillsammans med kompletterande regionala och nationella organisationer aktivt bidrar till att nya jobb skapas, effektivare organisationer byggs upp och nya verksamheter bildas. IUC består

i dag av 15 IUC-bolag och över 500 direkta delägare kompletterade av 2 000 indirekta delägare. IUC samarbetar regionalt med universitet, högskolor, industriforskningsinstitut, regionförbund, kommuner, fackföreningar m.fl. Av de mer än 500 direkta delägarna är 91 procent företag inom IUC.

IUC arbetar med samverkansmodeller med industriforskningsinstituten för att identifiera företagets behov och skapa samarbete mellan företag och institut. De samordnar också utvecklingsprojekt tillsammans med små och medelstora företag och forskningsinstitut samt universitet och högskolor.

IUC arbetar dessutom med avknoppningar från större företag för att göra de nya företagen framgångsrika. IUC sysslar också med kompetensutveckling i småföretag samt med utveckling av it-system hos företag.

För att kunna öka takten i sin unika verksamhet, där ett stort antal samhällsaktörer ingår, måste ytterligare medel tillföras. Ett förslag från IUC Sverige, som regeringen avslagit, går ut på att man skapar en ny och mer effektiv modell för ytterligare samarbeten mellan aktörerna. För att kunna driva igenom detta förslag bör resurserna till IUC stärkas med 100 miljoner kronor. En förbättring enligt ovan vad gäller IUC bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5 Utveckla samverkansprogrammen

Vinnova har sedan 1994 i flera omgångar haft olika bransch- och samverkansprogram tillsammans med näringslivet och andra aktörer. Utvärderingar har visat att flera av dessa program nått bra resultat. För närvarande finns följande samverkansprogram: Finansmarknadsforskning, Bygginnovationen, Branschforskningsprogram för skogs- och trävaruindustrin, SAMBOI (samarbeten mellan företag och vetenskap inom biovetenskaperna), Nationella flygtekniska forskningsprogrammet samt Grönt flygtekniskt demonstrationsprogram. Sedan 2012 finns även Strategiska innovationsprogram. Vi föreslår att de strategiska innovationsprogrammen inriktas mot följande tre övergripande samhällsutmaningar: i) klimatutmaningen (miljö och energi), ii) den växande åldrande befolkningen (hälsa och sjukvård) och iii) globaliseringen (konkurrenskraftig produktion, råvarutillgång). Delprojekt inom ramen för det sistnämnda området bör utgöras av samverkansprogram för gruvnäringen, mjukvaruindustrin och turistnäringen. I vår budgetmotion avsätter vi 100 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Vad som ovan anförs om inriktning och finansiering av Vinnovas Strategiska innovationsprogram bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.6 Stärk Rise

Holdingsbolaget Rises uppgift är att företräda svenska staten som ägare i industriforskningsinstituten. Rise Holding ägs till 100 % av staten. Rise Holding äger och förvaltar statens aktier eller andelar i bolag som bedriver industri-

Fel! Okänt namn på

nära forskning. Föremål för bolagets verksamhet ska vara att främja ändamålsenlig struktur för och långsiktig kompetensutveckling inom industriforskningsinstitut till stöd för det svenska näringslivets utveckling inom strategiskt viktiga områden. Dess syfte ska inte vara att bereda vinst åt aktieägarna. Rise Holding tillhör den grupp av statliga företag som har ett särskilt samhällsansvar. Industriforskningsinstitutet får en del av sin finansiering via Rise Holding. Vänsterpartiet vill stärka industriforskningsinstitutets verksamhet med fokus på miljöteknik och innovation. Vi vill också stärka deras verksamhet vad gäller demonstrationsanläggningar och testbäddar. I vår budgetmotion avsätter vi 250 miljoner kronor till Rise Holding AB för detta ändamål.

Vad som ovan anförs om inriktning och förstärkning av Rise bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 28 september 2012

Kent Persson (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)